

Воронешки државен универзитет Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,
Русија Македонија

Воронежский государственный университет Университет имени Гоце Делчева, г. Штип,
Россия Македония

Voronezh State University Goce Delcev University in Stip,
Russia Macedonia

Четвертая международная научная Четврта меѓународна научна
конференция конференција

Fourth International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ СБОРНИК СТАТЕЙ CONFERENCE PROCEEDINGS

23-25 мај 2019 / 23-25 мая 2019 / 23-25 May 2019

Воронеж

Воронеж

Voronezh

**Воронешки државен универзитет
Русија**

**Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,
Македонија**

**Воронежский государственный университет
Россия**

**Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип,
Македонија**

**Voronezh State University
Russia**

**Goce Delcev University in Stip,
Macedonia**

**Четвертая международная научная
конференция**

**Четврта меѓународна научна
конференција**

Fourth International Scientific Conference

ФИЛКО

FILKO

**ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION**

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

**ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS**

23-25 мај 2019 / 23-25 мая 2019 / 23-25 May 2019

Воронеж

Воронеж

Voronezh

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

821(062)

811(062)

316.7(062)

37(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција (4 ; 2019 ; Воронеж)

Филологија, култура и образование [Електронски извор] : зборник на трудови / Четврта меѓународна научна конференција, 23-25 мај 2019, Воронеж = Филологија, култура и образование : сборник статей / Четвертая международная научная конференция, 23-25 мая 2019, Воронеж = Philology, culture and education : conference proceedings / Fourth international scientific conference, 23-25 May 2019, Voronezh. - Штип : Универзитет "Гоце Делчев" = Универзитет имени Гоце Делчева = Shtip : Goce Delcev University, 2019

Начин на пристап (URL): <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>. - Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Фусноти кон текстот. - Текст во PDF формат, содржи 368 стр. , табели. - Наслов преземен од екранот. - Опис на изворот на ден 31.12.2019. - Abstracts кон повеќето трудови. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-698-1

1. Насп. ств. насл.

а) Книжевност - Собири б) Јазици - Собири в) Култура - Собири г)

Образование - Собири

COBISS.MK-ID 111947786

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД

Олга А. Бердникова, Филолошки факултет при ВГУ

Светлана Јакимовска, Филолошки факултет при УГД

Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ

Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД

Генадиј Ф. Коваљов, Филолошки факултет при ВГУ

Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД

Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Виолета Димова (Македонија)

Даниела Коцева (Македонија)

Драгана Кузмановска (Македонија)

Ева Ѓорѓиевска (Македонија)

Марија Кусевска (Македонија)

Силвана Симоска (Македонија)

Татјана Стојановска Иванова (Македонија)

Лариса В. Рибачева (Русија)

Софија Заболотнаја (Русија)

Татјана А. Тернова (Русија)

Татјана Атанасоска (Австрија)

Олег Н. Фенчук (Белорусија)

Јулиа Дончева (Бугарија)

Билјана Мариќ (Босна и Херцеговина)

Душко Певуља (Босна и Херцеговина)

Волф Ошлис (Германија)

Волфганг Моч (Германија)

Габриела Б. Клајн (Италија)

Михал Ванке (Полска)

Мајкл Рокланд (САД)

Даниела Костадиновиќ (Србија)

Селена Станковиќ (Србија)

Тамара Валчиќ-Булиќ (Србија)

Ахмед Ѓуншен (Турција)

Нецати Демир (Турција)

Шерифе Сехер Ерол Чал'шкан (Турција)

Карин Руке-Бруген (Франција)

Танван Тонтат (Франција)

Технички секретар

Ирина Аржанова

Марица Тасевска

Главен и одговорен уредник

Драгана Кузмановска

Јазично уредување

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)

Марјана Розенфелд (руски јазик)

Биљана Иванова (англиски јазик)

Снежана Кирова (англиски јазик)

Татјана Уланска (англиски јазик)

Техничко уредување

Ирина Аржанова

Костадин Голаков

Марица Тасевска

Славе Димитров

Адреса на организацискиот комитет:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронешки државен универзитет

Филолошки факултет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

Е-пошта: filko.conference@gmail.com

Веб-страница: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД

Ольга А. Бердникова, Филологический факультет при ВГУ

Светлана Якимовска, Филологический факультет при УГД

Татьяна А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ

Виолета Димова, Филологический факультет при УГД

Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ

Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД

Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Виолета Димова (Македония)

Даниела Коцева (Македония)

Драгана Кузмановска (Македония)

Ева Гёргиевска (Македония)

Мария Кусевска (Македония)

Силвана Симоска (Македония)

Татьяна Стояновска-Иванова (Македония)

Лариса В. Рыбачева (Россия)

Софья Заболотная (Россия)

Татьяна А. Тернова (Россия)

Татьяна Атанасоска (Австрия)

Олег Н. Фенчук (Беларусь)

Юлиа Дончева (Болгария)

Биляна Марич (Босния и Херцеговина)

Душко Певуля (Босния и Херцеговина)

Вольф Ошлис (Германия)

Волфганг Моч (Германия)

Габриелла Б. Клейн (Италия)

Ева Бартос (Польша)

Михал Ванке (Польша)

Майкл Рокланд (США)

Даниела Костадинович (Сербия)

Селена Станкович (Сербия)

Тамара Валчич-Булич (Сербия)

Ахмед Гюншен (Турция)

Неджати Демир (Турция)

Шерифе Сехер Эрол Чал'шкан (Турция)

Карин Рукэ-Брутэн (Франция)

Танван Тонтат (Франция)

Ученый секретарь

Ирина Аржанова

Марица Тасевска

Главный редактор

Драгана Кузмановска

Языковая редакция

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонский язык)

Марьяна Розенфельд (русский язык)

Бильяна Иванова (английский язык)

Снежана Кирова (английский язык)

Татьяна Уланска (английский язык)

Техническое редактирование

Ирина Аржанова

Костадин Голаков

Марица Тасевска

Славе Димитров

Адрес организационного комитета

Университет им. Гоце Делчева – Штип

Филологический факультет

ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македония

Воронежский государственный университет

Филологический факультет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия

Э-почта: filko.conference@gmail.com

Веб-сайт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD

Olga A. Berdnikova, Faculty of Philology, VGU

Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD

Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU

Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD

Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU

Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD

Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Daniela Koceva (Macedonia)

Dragana Kuzmanovska (Macedonia)

Eva Gjorgjievska (Macedonia)

Marija Kusevska (Macedonia)

Silvana Simoska (Macedonia)

Tatjana Stojanovska-Ivanova (Macedonia)

Violeta Dimova (Macedonia)

Larisa V. Rybatcheva (Russia)

Sofya Zabolotnaya (Russia)

Tatyana A. Ternova (Russia)

Tatjana Atanasoska (Austria)

Oleg N. Fenchuk (Belarus)

Yulia Doncheva (Bulgaria)

Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)

Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)

Wolf Ochlies (Germany)

Wolfgang Motch (Germany)

Gabriella B. Klein (Italy)

Ewa Bartos (Poland)

Michal Wanke (Poland)

Danijela Kostadinovic (Serbia)

Selena Stankovic (Serbia)

Tamara Valchic-Bulic (Serbia)

Ahmed Gunshen (Turkey)

Necati Demir (Turkey)

Şerife Seher Erol Çalışkan

Karine Rouquet-Brutin (France)

That Thanh-Vân Ton (France)

Michael Rockland (USA)

Conference secretary

Irina Arzhanova

Marica Tasevska

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)

Maryana Rozenfeld (Russian)

Biljana Ivanova (English)

Snezana Kirova (English)

Tatjana Ulanska (English)

Technical editing

Irina Arzhanova

Kostadin Golakov

Marica Tasevska

Slave Dimitrov

Address of the Organizational Committee

Goce Delcev University - Stip

Faulty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

Voronezh State Universiy

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Боровикова Яна – ОРГАНИЗАЦИИ ОБУЧЕНИЯ ЛИЦ ТРЕТЬЕГО ВОЗРАСТА.....	4
2. Бубнов Александр – ОСОБЕННОСТИ СОЦИАЛЬНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ СТУДЕНЧЕСКИХ И КУРСАНТСКИХ ГРУПП В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ В ВУЗЕ.....	12
3. Bunčić Suzana R. – KAPOR`S <i>CONFESSIONS</i> BETWEEN METAFICTION, FICTION AND AUTOBIOGRAPHY.....	17
4. Бутусова Наталия – ОБ АКТИВНЫХ МЕТОДАХ ИЗУЧЕНИЯ ПРАВА В ВУЗЕ.....	24
5. Витанова Рингачева Ана – РЕЛИКТИ НА ШАМАНИЗМОТ КАКО НИШКА НА ПОВРЗУВАЊЕ ВО МАКЕДОНСКАТА И РУСКАТА ТРАДИЦИЈА.....	35
6. Власова Надежда – ЛЕКСИЧЕСКИЕ ИГРОВЫЕ УПРАЖНЕНИЯ НА ДОВУЗОВСКОМ ЭТАПЕ ИЗУЧЕНИЯ РКИ.....	42
7. Гайдар Карина – ВУЗЫ НА ПОРОГЕ НОВЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ: КАК СОВМЕСТИТЬ ПЛОХО СОВМЕЩАЕМОЕ, ИЛИ НУЖНЫ ЛИ ОКСЮМОРОНЫ ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ?	49
8. Гладышева Светлана – ЖУРНАЛЫ ДЛЯ ДЕТЕЙ В СОЦИОКУЛЬТУРНОМ ПРОСТРАНСТВЕ РУССКОГО ЗАРУБЕЖЬЯ (1920-1940-Е ГГ.)	56
9. Голицына Т.Н., Заварзина В.А. – ЖАРГОННАЯ ЛЕКСИКА В РОССИЙСКОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ДИСКУРСЕ НОВЕЙШЕГО ПЕРИОДА.....	62
10. Грачева Жанна – ТЕМПОРАЛЬНОЕ МАРКЕМНОЕ ПРОСТРАНСТВО В РОМАНЕ В. НАБОКОВА «МАШЕНЬКА»	66
11. Гркова Марија – УСВОЈУВАЊЕТО НА <i>ИМЕНКИТЕ</i> ВО VI И ВО VII ОДДЕЛЕНИЕ ВО ШТИПСКО.....	76
12. Грујовска-Миланова Сашка – КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА НА УПОТРЕБАТА НА МОДАЛНИТЕ ГЛАГОЛИ КАКО МАРКЕРИ ЗА ЕВИДЕНЦИЈАЛНОСТ ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК.....	83
13. Ѓорѓиева Димова Марија – ИНТЕРДИСКУРСИВНИОТ ТАНЦ МЕЃУ РОМАНОТ И ИСТОРИЈАТА.....	89
14. Данькова Т.Н. – ЯЗЫКОВОЕ ВОПЛОЩЕНИЕ ЛЮБВИ К РОДИНЕ В ТВОРЧЕСТВЕ Н.М. РУБЦОВА.....	96
15. Денкова Јованка – МАКЕДОНСКО-РУСКА КНИЖЕВНА ПАРАЛЕЛА (ВАНЧО НИКОЛЕСКИ–САМУИЛ МАРШАК.....	103
16. Жаров Сергей - СВОБОДА КАК ПРОБЛЕМА ОБУЧЕНИЯ В КУЛЬТУРАХ ВОСТОКА И ЗАПАД.....	110
17. Žigić Vesna, Stekić Dunja, Martać Valentina – DIFFICULTIES THAT PEOPLE WITH VISUAL IMPAIRMENT HAVE IN ACCESSIBILITY TO WEB INFORMATION BY USING THE AUDITORY ACCESS.....	112
18. Зыкова Наталья, Мазкина Ольга – ФОРМИРОВАНИЕ КОНФЛИКТОЛОГИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ СПОРТИВНЫХ ТРЕНЕРОВ В УСЛОВИЯХ РЕАЛИЗАЦИИ НОВЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ.....	122

19. Ивановска Билјана – ГОВОРНИОТ ЧИН „ОДБИВАЊЕ“ И НЕГОВА РЕАЛИЗАЦИЈА КАЈ МАКЕДОНСКИТЕ ИЗУЧУВАЧИ НА СТРАНСКИ ЈАЗИК.....	127
20. Караниколова-Чочоровска Луси – СУПТИЛНИТЕ ПРОТИВРЕЧНОСТИ ВО ЛИРИКАТА НА ПЕТАР ПЕРАДОВИЌ.....	135
21. Кашкина Марина – РАЗВИТИЕ АНАЛИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ НА УРОКАХ ИСТОРИИ.....	141
22. Кибальниченко Сергей – ПРОБЛЕМА ДИАЛОГИЗМА В ТВОРЧЕСТВЕ Ф.М. ДОСТОЕВСКОГО И ВЯЧ. ИВАНОВА	145
23. Kyrchanoff Maksym W. – HERITAGE OF NIKOLAI LESKOV AND CULTURAL INFLUENCES IN CONTEXTS OF RUSSIAN-AMERICAN LITERARY PARALLELS.....	151
24. Кислова Дарья – СРАВНЕНИЕ КАК СРЕДСТВО ВЫРАЖЕНИЯ СПЕЦИФИКИ ХУДОЖЕСТВЕННОГО МИРОВОСПРИЯТИЯ (НА МАТЕРИАЛЕ ТЕКСТОВ НАТАЛЬИ О’ШЕЙ)	160
25. Комаровская Елена, Жиркова Галина – КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ ПЕДАГОГОВ КАК ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА.....	166
26. Кортунова Лилия – ТЕХНОЛОГИЯ «ДЕБАТЫ» КАК ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ТИП ОБУЧЕНИЯ И СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КУЛЬТУРЫ ОБУЧАЮЩИХСЯ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ	177
27. Koteva-Mojsovska Tatjana, Shehu Florina – THE INITIAL EDUCATION OF TEACHER AND ITS CONNECTION TO PRACTICE IN THE “SOCIETY OF KNOWLEDGE”.....	181
28. Коцева Весна – ЕКСПЛИЦИТНИТЕ ОБЈАСНУВАЊА КАКО НЕОПХОДНА ИЛИ НЕПОТРЕБНА КОМПОНЕНТА ВО РАМКИТЕ НА ПОУЧУВАЊЕТО ГРАМАТИКА СО ОБРАБОТКА НА ИНПУТ	187
29. Koseva Daniela, Mirascieva Snezana – EDUCATION - NEED OF CULTURE.....	195
30. Кузмановска Драгана, Кирова Снежана, Иванова Биљана – ФРАЗЕОЛОГИЗМИТЕ КАКО ВАЖНА АЛКА ВО ПРОЦЕСОТ НА УСВОЈУВАЊЕ НА СТРАНСКИОТ ЈАЗИК.....	199
31. Кузмановска Драгана, Мрмеска Викторија – МАКЕДОНСКО-ГЕРМАНСКИ ПОСЛОВИЧНИ ПАРАЛЕЛИ СО АНИМАЛИЗМИ.....	204
32. Леонтиќ Марија – ЗБОРОВНИ ГРУПИ СО ПРИСВОЕН СУФИКС ВО ТУРСКИОТ ЈАЗИК И НИВНОТО ПРЕДАВАЊЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	210
33. Лесневская Димитрина – БОЛГАРСКАЯ СЛАВИСТИКА – СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....	216
34. Лумпова Лидия – ЯВЛЕНИЕ ДИАЛОГИЧНОСТИ В РОМАНЕ-ЭПОПЕЕ Л.Н. ТОЛСТОГО «ВОЙНА И МИР».....	222
35. Мартиновска Виолета – МАКЕДОНСКО-РУСКИ КУЛТУРНИ ПАРАЛЕЛИ...	229
36. Milanović Nina S. – SYNTAX-STYLISTIC FEATURES OF COMPARATIVE STRUCTURES IN THE NOVEL <i>WE, DELETED</i> BY S. VLADUŠIĆ.....	234
37. Младеноски Ранко – ОКСИМОРОНОТ ВО „НЕЖНОТО СРЦЕ НА ВАРВАРОТ“ ОД ВЕНКО АНДОНОВСКИ.....	240

38. Негриевска Надица - ЗНАЧЕЊЕТО НА ИТАЛИЈАНСКИТЕ ПРОСТИ ПРЕДЛОЗИ FRA и TRA И НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	248
39. Недосейкин Михаил – КУЛЬТУРНАЯ ПАМЯТЬ И МОТИВ «ОБРЕТЕНИЯ СЕБЯ» В РОМАНЕ М. ОНДАТЖЕ «АНГЛИЙСКИЙ ПАЦИЕНТ».....	256
40. Недялкова Наталия Дмитриевна – СОВРЕМЕННАЯ МАКЕДОНСКАЯ ПОЭЗИЯ – ОТ СИМВОЛИЗМА ДО МАГИЧЕСКОГО СВЕРХРЕАЛИЗМА.....	262
41. Ниами Емил, Голаков Костадин - СУПСТАНТИВИРАНИТЕ ПРИДАВКИ И ПРИЛОШКИ ОПРЕДЕЛБИ ВО РУСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК...	269
42. Никифоров Игорь – ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ КОНСТРУКТИВНОГО РАЗРЕШЕНИЯ МЕЖЛИЧНОСТНЫХ КОНФЛИКТОВ В ВОИНСКИХ КОЛЛЕКТИВАХ	274
43. Пляскова Елена – НАЦИОНАЛЬНАЯ СПЕЦИФИКА НЕМЕЦКИХ КОМПАРАТИВНЫХ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ.....	279
44. Позднякова О.В. – СОВРЕМЕННЫЙ РЕБЕНОК И ДЕТСКАЯ КНИГА. НОВЫЕ ВЕКТОРЫ РАЗВИТИЯ.....	286
45. Попов Сергей – ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ЛЕКСИКИ РАЗЛИЧНЫХ ЯЗЫКОВЫХ ГРУПП В ТОПОНИМИИ ВОРОНЕЖСКОЙ ОБЛАСТИ.....	292
46. Пороткова Наталья, Соловьева Ирина – ФОРМИРОВАНИЕ ТВОРЧЕСКОЙ САМОСТОЯТЕЛЬНОСТИ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ СТУДЕНТОВ – ПСИХОЛОГОВ.....	297
47. Прасолов Михаил – ОНТОЛОГИЧЕСКИЙ СТАТУС ЯЗЫКА И НЕУСТРАНИМОСТЬ АВТОРА: ЗАМЕЧАНИЯ К ФИЛОСОФИИ ИМЕНИ С.Н. БУЛГАКОВА	301
48. Ристова Цветанка – АНАЛИЗА НА ПРЕДНОСТИТЕ И МОЖНОСТИТЕ ОД УЧЕЊЕТО НА ДАЛЕЧИНА ВО ОБРАЗОВАНИЕТО НА ТУРИЗМОТ И ХОТЕЛИЕРСТВОТО.....	308
49. Романова Светлана – ЖАНРОВОЕ СВОЕОБРАЗИЕ ТВОРЧЕСТВА РУССКОЯЗЫЧНОГО АВТОРА БЕЛАРУСИ ЭДУАРДА СКОБЕЛЕВА (НА ПРИМЕРЕ РОМАНА «БЕГЛЕЦ»)	315
50. Сверчков Дмитрий – СОСТАВЛЯЮЩИЕ ИНДИВИДУАЛЬНОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ТРАЕКТОРИИ КУРСАНТА И ИХ КОМПОНЕНТЫ.....	322
51. Shehu Florina, Koteva Mojsovska Tatjana – TEACHERS' INTERCULTURAL COMMUNICATION COMPETENCIES IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION....	328
52. Сидоров Владимир, Харьков Иван – ЦЕННОСТИ В КОНТЕКСТЕ СОЦИОКУЛЬТУРНЫХ ПРЕДПОЧТЕНИЙ ИНДИВИДОВ КАК НРАВСТВЕННЫЕ И ЭСТЕТИЧЕСКИЕ ИМПЕРАТИВЫ, ВЫРАБОТАННЫЕ ЧЕЛОВЕЧЕСКОЙ КУЛЬТУРОЙ.....	336
53. Сидорова Е.В., Швецова О.А. – ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ НА ЗАНЯТИЯХ ПО РУССКОМУ ЯЗЫКУ В ШКОЛЕ И ВУЗЕ (К ВОПРОСУ О ПРОБЛЕМАХ ПРЕЕМСТВЕННОСТИ	341
54. Симонова Светлана, Белоусов Арсений – К ВОПРОСУ ОБ ЭВТАНАЗИЙНОЙ ПАРАДИГМЕ СОВРЕМЕННОЙ КУЛЬТУРЫ И ТЕНДЕНЦИЯХ ЕЕ ПРЕОДОЛЕНИЯ.....	346
55. Соколова Марија – ЈАДРОТО НА ЈАЗИЧНОТО СОЗНАНИЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	355

56. Тасевска Марица, Хаџи-Николова Адријана – УСВОЈУВАЊЕ НА ВЕШТИНАТА ЗБОРУВАЊЕ ВО НАСТАВАТА ПО ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК.....	360
57. Тодорова Марија – НЕВЕРБАЛНА КОМУНИКАЦИЈА ВО НАСТАВАТА.....	373
58. Токарева Наталџа Владимировна – КАТЕГОРИЈА МЕЧТЫ В ПОЕЗИИ Д.В. ВЕНЕВИТИНОВА.....	377
59. Тужикова В.И. – ОСОБЕННОСТИ ЭТНОСТЕРЕОТИПОВ РУССКОЙ МОЛОДЕЖИ.....	382
60. Фиљушкина Светлана, Борискина Жанна – АВТОР В ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОМ ПРОИЗВЕДЕНИИ (НА МАТЕРИАЛЕ КНИГИ Г. ГРИНА «GETTING TO KNOW THE GENERAL. THE STORY OF AN INVOLVEMENT», 1984.).....	390
61. Хаџи-Николова Адријана, Тасевска Марица – СТРАТЕГИИ ЗА УЧЕЊЕ СПОРЕД ОКСФОРД.....	394
62. Христова С.Н. – ФОРМЫ ОБРАЩЕНИЯ Ты / Вы И You В ЭТИКЕТНОЙ РЕЧИ РУССКИХ И АНГЛИЙСКИХ АРИСТОКРАТОВ XIX ВЕКА В АСПЕКТЕ СОЦИОЛИНГВИСТИКИ (НА МАТЕРИАЛЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ РУССКОЙ И АНГЛИЙСКОЙ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ)	403
63. Цацков Оливер – ДУШАН БУДИМИРОВИЌ И СЕРГЕЈ МИХАЈЛОВ ОСНОВОПОЛОЖНИЦИ НА ТЕАТАРСКИОТ И МУЗИЧКИОТ ЖИВОТ ВО ШТИП ПОМЕЃУ ДВЕТЕ СВЕТСКИ ВОЛНИ.....	413
64. Чарыкова Ольга – ИМПЛИЦИТНЫЕ КАТЕГОРИИ В СИСТЕМЕ РУССКОГО ЯЗЫКА.....	420
65. Шутаров Васко – МЕДИУМСКАТА ПИСМЕНОСТ И НОВИТЕ ОБРАЗОВНО-КУЛТУРНИ ПРЕДИЗВИЦИ.....	425

ДЕЗАМБИГВИЗАЦИЈА НА СИНТАКСИЧКАТА ПОВЕЌЕЗНАЧНОСТ ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК

Даринка Маролова¹

¹д-р, Филолошки факултет – Штип,

E-mail: darinka.marolova@ugd.edu.mk

Апстракт

Во овој научен труд се определува поимот ‘синтаксичка повеќезначност’ и се става акцент на релевантноста на нејзината дезамбигвизација со помош на контекстот во прв ред, но и на другите јазични и војјазични ентитети. Притоа се прави анализа на маркантни примери на германски јазик, со цел да се докаже дека доколку тие останат не-дезамбигвизирани би можело да бидат погрешно разбрани. Проблематичната природа на овие феномени особено доаѓа до израз во пишаните текстови.

Клучни зборови: синтаксичка повеќезначност, дезамбигвизација, контекст, повеќезначност

Вовед

Можностите за повеќекратна интерпретација на изразите се присутни насекаде околу нас. Така на пример, прашањето *Сакаш ли да јадеш благо?* се поставува со различна цел при заболечарска контрола и при роденденска забава. Особината на изразите да можат да се интерпретираат повеќекратно се нарекува ‘повеќезначност’ или ‘амбигвитет’. Фриз (Fries, 1980:4) под ‘повеќезначност’ подразбира морфема, збор, секвенца, реченица итн. што може да се интерпретира на повеќе начини, независно од тоа дали овие повеќекратни начини на интерпретирање се однесуваат на извесна граматичка конструкција или на изолирани зборови што се јавуваат во рамките на контекстот. Со други зборови, да можат да се карактеризираат зборовите или зборовните групи како повеќезначни или амбигни, значи да имаат најмалку две јасно одделени значења. Така, на пример, именката *блок* може да означува ‘листови за цртање’ ‘низа од градежни објекти’ ‘парче од нешто’ ‘сојуз на држави/организации’ и др.

Освен кај поединечните зборови можност за повеќекратно интерпретирање постои и кај синтагмите и кај речениците. Така, на пример, во синтагмата: *мали кучиња и мачки*, не може точно да се одреди релацијата на лексемата *мали* кон останатите елементи, затоа што оваа лексема може да се однесува само на *кучиња* или и на *кучиња* и на *мачки*. Или, пак, во реченцата: *Идеите ги создаваат делата* постои различна семантосинтаксичка класификација, имено и *идеите*, но и *делата* може да биде подмет, но и директен предмет. Доколку се појави можност за повеќе од една семантичка интерпретација на група лексеми кои се меѓусебно комбинирани според одредени синтаксички правила, како во наведените примери, тогаш се вели дека настапува ‘синтаксичка повеќезначност’.

Синтаксичката повеќезначност според Агрикола (Agricola 1968: 62) настапува во три случаи: кога реченичните членови воспоставуваат повеќе од една релација меѓу себе; кога постои една релација меѓу реченичните членови, но видот на таа релација е повеќезначен; кога постојат повеќе од една релација меѓу членовите и згора на тоа видот на релациите е повеќезначен. Во сите три случаи постои реална можност за погрешна интерпретација на исказот. Со цел да се спречи погрешното разбирање на повеќезначните (амбигни) изрази се врши нивна дезамбигвизација, односно моносемирање, што значи дека повеќезначниот израз се сведува на еднозначен израз. При овој процес од најголема помош е контекстот, но и некои други јазични и вонјазични дадености.

Токму можностите за дезамбигвизација на синтаксичката повеќезначност во германскиот јазик се предмет на истражување на овој научен труд. Анализата ќе се врши врз произволни примери од германскиот јазик, кои хипотетички гледано доколку останат недезамбигвизирани би предизвикале прекин на нормалниот тек на комуникацијата. Ова особено се проблематизира во интерлингвалната комуникација.

Синтаксичка повеќезначност

Текстот, било говорен или пишуван, се состои од искази, кои најчесто се реализираат како реченици што носат одредени содржини. За да може да се каже дека реченицата поседува значење, не е доволно само да постои извесна количина на зборови (на пр. *Manuel, Johann, berät*), ниту пак тие зборови да се дадени по одреден редослед (на пр. *Manuel berät Johann*). Реченичните значења, вистина, произлегуваат од збирот на значењата на поединечните зборови¹ т. н. принцип на композиционалност

¹Значењето на зборот го дава семиотскиот триаголник на Огден и Ричардс (сп. Schütze, 2009:34) кој се состои од: симбол, референт или објект и претстава или поим.

(Schwarz/Chur, 2001:117) или принцип на значенската композиција (Lutzeier, 1985:136), но за да бидат целосни, неопходно е и нешто друго, имено воспоставување на внатрешни релации меѓу реченичните членови (на пр. меѓу *Manuel* и *Johann* да се остварува релација субјект-акузативен објект, а не обратно). Со други зборови, реченичните значења се состојат од значењата на поединечните реченични елементи и од нивните констелации во речениците. Синтаксичкото значење, пак, произлегува од депендентните релации¹ меѓу реченичните членови и од видот на нивните синтаксички врски. Вандрушка (Wandruszka, 1997:19) смета дека синтаксичкото значење на знакот произлегува од неговата функционално определена синтаксичка категорија, која одредува каде може тој да се употреби.

Синтаксичката повеќезначност, која Агрикола (Agrikola, 1968:3) уште ја нарекува полисинтаксичност – затоа што формалната база на синтаксичката структура на една реченица, според него, ја чинат синтаксички релевантните значенски компоненти на збороформите и нивните линеарни низи дадени во текстот – произлегува оттаму што со синтаксичката анализа, на комплексните јазични знаци им се припишуваат повеќе од една синтаксичка интерпретација и што според Колер (Koller, 2001:142) хиерархиските релации во синтагмата или во реченицата не се еднозначни².

Така, пример за синтаксички повеќезначна реченица би се сметала реченицата “*Die Frau will das gelbe Kleid im Schaufenster anprobieren*”, затоа што и покрај граматичката коректност овде не се постигнува еден комуникациски ефект³, туку два: според првиот, жената сака да го проба фустанот што се наоѓа во излогот, а според вториот, жената сака да го проба фустанот во излогот, а не во гардеробата. Во првиот случај предлошката синтагма *im Schaufenster* е локален атрибут на акузативниот објект *das gelbe Kleid*, а во вториот истата предлошка синтагма е локална определба на глаголот *anprobieren*. Притоа мора да се прави разлика меѓу синтаксички повеќезначната реченица и синтаксички некоректната реченица. Така, очигледно е дека реченицата *Wir gestern in Schwimmbad gehen*. е граматички некоректна затоа што се коси со правилата на германскиот јазичен систем, иако оваа реченица постигнува еден

¹ Под депендентна релација овде не се подразбира само директна или индиректна надреденост или подреденост на еден елемент во однос на друг, туку во одредени случаи и заедничка зависност на елементите од трет елемент.

² Од суштинско значење за семантичката анализа на синтаксичката повеќезначност е разликувањето на површинската од длабинската структура (Engelkamp, 1973:29).

³ Постигнувањето на еден комуникацискиот ефект, кој според Јегер (Jäger, 1975:88) се определува како можност за предизвикување на слика кај адресатот за она што сака да го соопшти испраќачот, е основен предуслов за комуникацијата.

комуникациски ефект, како резултат на еднозначноста на сите релации во неа.

Дезамбигвизација на синтаксичката повеќезначност

Најголемиот дел од формалните и синтактичко-структурните нејасноти, а со тоа и можностите за погрешни интерпретации на јазичните искази во процесот на комуникација се отстрануваат со искористување на јазичното и војазичното (општото, енциклопедиското) знаење на учесниците во комуникацијата, како и со контекстот, т. е. јазичното и ситуациското опкружување на исказот.

Човекот лесно ги контекстуализира исказите. Кога ги прима, тој стекнува со нив и една замислена претстава за контекстот во кој тие обично се јавуваат. На пример, со реченицата *Der Verteidigungsminister hat Bonn verlassen*. се добива претстава дека: 1. постои еден министер; 2. постои конкретно еден министер, за кој говорителот вели дека е министер за одбрана; 3. постои едно точно одредено место што говорителот го означува со зборот Бон; 4. оваа личност била во Бон; 5. таа веќе не се наоѓа во Бон. Првите четири претпоставки се нарекуваат пресупозиции (Engel, 1988:71) кон горенаведената реченица, затоа што мора да се претпостават врз основа на она што го дава говорителот како информација, иако тоа не е дополнително нагласено, а петтата е последица на исказот, затоа што се изведува како логичен заклучок (Wunderlich, 1980:42).

Актуализирањето на точната од повеќето варијанти на еден синтаксички повеќезначен исказ како потенцијален извор на нејаснотија, па дури и на грешка, се врши со помош на информациите што ги дава јазичниот и/или ситуацискиот контекст. Јазичното контекстуално дезамбигвирање на синтаксичката повеќезначност во основа го овозможуваат лексички и граматички значенски елементи.

Лексичките значенски елементи се јавуваат во вид на репетиции, импликации, синоними, парадигми и антоними.

А. Репетицијата (повторување) може да се врши со:

- истоформни зборови/зборовни групи: *Meine Hausaufgabe ist Vokabeln abschreiben und lernen. Vokabeln lernen finde ich schwieriger.*

- парадигматска варијанта на синтагмите: *Starke Jungen und Männer werden gesucht. Das Häufigkeit des Suchens starker Männer wird immer größer.*

- елипса на еден од партнерите: *Die Vorlesungen über die Kriminalität in München waren interessant. Die in Ulm fanden zwei Tage später statt.*

Б. Импликацијата или инклузијата (Шварц/Хур 2001:120) се јавува кога се исполнува следниов услов: секогаш кога е првиот исказ точен, точен е

и следниот, односно се вели дека едниот исказ го имплицира (инклутира) другиот, но не и обратно, т. е. вториот не го имплицира (инклутира) првиот: *Die Armee erwidert die Angriffe mit Kanonen. Gegen den Krieg mit Waffe muss man sich verteidigen.*¹

В. Кај синонимијата² првиот исказ го содржи значењето на вториот и вториот го содржи значењето на првиот исказ: *Hast du von Hoffmanns Erniedrigung gehört? Hoffmann konnte solch eine Verachtung kaum ertragen*³.

Г. Парадигма: *Preise die Gäste mit Gold! Silber haben wir ihnen schon gegeben.*

Д. Антонимија: *Wir fahren mit dem Bus mit Verspätung. Der pünktliche Bus ist hier eine Seltsamkeit.*

Освен тоа, дезамбигвирањето може да се врши и со некои морфолошки или синтаксички, т.е. граматички значенски елементи. На пример, повеќезначната реченицата *Sie gaben uns Affen.* може да се дезамбигвира со помош на членот: *Sie gaben uns die Affen.* а синтаксичката повеќезначност на именската синтагма *diesen großen Löwen* која може да се смета за акузатив еднина или за датив множина во реченицата *Diesen großen Löwen muss man mehr füttern / Futter geben.* се отстранува со валентноста на глаголот, имено *füttern* бара акузативен објект а *Futter geben* бара дативен објект.

Покрај контекстот при дезамбигвирањето на повеќезначностите може да се искористат и сите други јазични и војазични знаења што ги поседува учесникот во комуникацијата. Јазичните знаења водат кон важен принцип за тоа како композициската структура на една реченица (микрконтекстот) и подалечната структура (макрконтекстот) заедно влијаат и врз создавањето на исказот и врз неговото интерпретирање. Војазичното знаење ја оневозможува погрешната интерпретација, на пример, на реченицата: *Die Katze fängt die Maus.* затоа што се знае дека мачката е таа што може да фаќа глупци, а не обратно. И реченицата: *1916 erkrankte Ravel an der Ruhr.*⁴ може да се интерпретира на два начина: *дека*

¹ Именската синтагма *Krieg mit Waffe* е хипероним, нареден елемент на именската синтагма *Angriffe mit Kanonen*. Импликацијата (инклузијата) се поткрепува со фактот дека секогаш кога постои напад со топови, автоматски мора да постои војна со оружје, но не и обратно, т. е. секогаш кога постои војна со оружје не мора да постојат и напади со топови.

² Како посебна категорија на синонимија мора да се спомне и релацијата сложенка наспрема основа: *Die Note der Finanzkommission ist ausgezeichnet. Diese Kommission macht regelmäßige Bewertungen für die Leistungen der Firma.*

³ Именките *Erniedrigung* и *Verachtung* се синоними, тоа значи дека речиси во секоја ситуација, во која може да се употреби едната, може да се употреби и другата именка.

⁴ Mehrdeutigkeit: <http://de.wikipedia.org/wiki/Mehrdeutigkeit> (прочитано на 29.08.2010)

Равел заболува од дизентерија / дека Равел заболува во близина на реката Рур. Тогаш вистинското значење може да се објасни во сооднос со другите околности. Имено, ако се знае дека Равел бил на фронтот во 1916 година, кој е многу далеку од реката Рур, тогаш единствена можна варијанта ќе биде првата.

Заклучок

Имајќи ја предвид целта на овој научен труд, т.е. да се укаже на можностите за дезамбигвизација на амбигните изрази може да заклучиме дека етапно се одговараше на поставените задачи. Имено, најпрвин се навлезе во суштината на синтаксичкото значење кое произлегува од синтаксичките релации меѓу реченичните членови, потоа со суштински примери и темелни анализи се поткрепи тврдењето дека реченичните членови може да воспоставуваат повеќе од една релација меѓу себе, видот на релацијата може да е повеќезначен, или, пак, е можна комбинација од двете појави, имено може да постојат повеќе од една релација меѓу членовите и згора на тоа видот на релациите да е повеќезначен.

При определувањето на поимот и особеностите на синтаксичката повеќезначност се вршеше лингвистичка анализа, и тоа од аспект на синтаксата, семантиката и прагматиката, како и когнитивна анализа од аспект на когнитивните претстави што се појавуваат во мозокот. Се дојде до заклучокот дека појавата на синтаксичката повеќезначност може да предизвика блокада во мисловниот процес поради можноста една синтаксичка контрукција да се интерпретира на два или повеќе начина и така да се создадат две или повеќе семантички варијанти и две или повеќе ментални претстави за неа. За да се одбегне ваква непријатна ситуација неопходно е да се изврши дезамбигвизација на амбигните искази, имено со помош на контекстот (јазичниот и ситуацискиот) и на останатите јазични и вонјазични знаења. Овој процес најчесто се одвива несвесно, а за проблемачната природа на синтаксичката повеќезначност стануваме свесни тогаш кога настапуваат проблеми во комуникацијата. Проблемите се јавуваат онаму каде што контекстот не е еднозначен или доволен или, пак, каде што целосно изостанува (во изолирани реченици во наслови, поднаслови, кратки пораки, реклами, кратки упатства итн.), како и онаму каде што недостува енциклопедско знаење кај учесниците во комуникацијата.

Повеќезначностите се најчесто артефакт на пишуваниот јазик, бидејќи во говорениот јазик со помош на супрасегментните елементи (интонацијата, акцентот, темпото и сл.) може да се пренесат додатни информации во насока на дезамбигвизација, а особено олеснителна околност се невербалните кодови (мимики, гестови, телесни држења и сл.).

Користена литература:

- Agrikola, E. (1969) *Semantische Relationen im Text und im System*. Halle (Saale), Niemeyer
- Agrikola, E. (1968) *Syntaktische Mehrdeutigkeit (Polysyntaktizität) bei der Analyse des Deutschen und des Englischen*. Berlin, Akademie
- Engel, U. (1988) *Deutsche Grammatik*. Heidelberg, Groos
- Engelkamp, J. (1973) *Semantische Struktur und die Verarbeitung von Sätzen*. Bern usw., Hueber
- Fries, N. (1980) *Ambiguität und Vagheit*. Tübingen, Niemeyer
- Jäger, G. (1975) *Translation und Translationslinguistik*. Halle (Saale), Niemeyer
- Koller, W. (2001) *Einführung in die Übersetzungswissenschaft*. Wiebelsheim, Quelle & Meyer
- Lutzeier, P.R. (1985) *Linguistische Semantik*. Stuttgart, Metzler
- Schütze, J. (2009) *Modellierung von Kommunikationsprozessen in KMU-Netzwerken. Grundlagen und Ansätze*. Wiesbaden, Gabler
- Schwarz, M./Chur, J. (2001) *Semantik. Ein Arbeitsbuch*. Tübingen, Narr
- Wandruszka, U. (1997) *Syntax und Morphosyntax: Eine kategorialgrammatische Darstellung anhand romanischer und deutscher Fakten*. Tübingen, Narr
- Wunderlich, D. (1980) *Arbeitsbuch Semantik*. Königstein, Althenaum

Користена Интернет-страница:

- Mehrdeutigkeit: <http://www.wikiwand.com/de/Mehrdeutigkeit> (прочитано на 07.05.2019)